

Argument

În „Mic dicționar enciclopedic“ (Editura Enciclopedică Română, București, 1972), la definiția explicativă largă a cuvântului-titlu „dicționar“ aflăm sensul subordonat sensului principal al cuvântului sus-amintit, și anume: „culegere alfabetică de termeni aparținând unei anumite științe, arte etc., însoțiți de explicații asupra sensului lor. Vezi glosar, lexicon“.

Așadar, lucrarea de față tocmai acest lucru încearcă să-l facă, și anume să explice sensul celor mai uzitați termeni din domeniul de maximă importanță pentru omenire azi, acela al protecției mediului înconjurător (aer, apă, sol).

Colectivul de autori, format din specialiști cu activitate și experiență în domeniul protecției mediului, crede că prezenta culegere de termeni și expresii uzuale este printre primele de acest gen din limba română, iar eventualele scăpări vor putea fi privite cu îngăduință atât de către specialiști, cât și de către publicul larg cititor.

De aceea, sugestiile și indicațiile pe care le vom primi se vor constitui într-un bun îndreptar pentru autori, astfel încât o ediție viitoare să elimine cât mai multe dintre neajunsurile sesizate.

Mulțumim pe această cale sponsorului nostru DHL Romania International, domnilor Gian Sharp – director general al companiei – și Vladimir Mihulescu – fost director general –, fără de care această lucrare ar fi rămas în stadiul de manuscris, colegilor de serviciu și prietenilor care, într-un fel sau altul, ne-au fost sprijin în elaborarea lucrării, prietenului nostru prof. univ. dr. Ion Bănșoiu a cărui editură și tipografie ne-a găzduit.

Autorii

TERMENI ȘI EXPRESII UZUALE

– Definiții –

A

abatere / deviation / Termen folosit pentru a indica: diferența între valoarea medie (diurnă, lunară etc.) și multianuală a unui element.

abiologie / abiology / Disciplină care are ca obiect studierea elementelor lipsite de viață.

abioză / abiosis / Procedeu de conservare a produselor alimentare bazat pe distrugerea totală a microorganismelor.

abiosferă / abiosphere / Zonă de litosferă care nu a fost supusă vreodată influenței organismelor vii sau substanțelor biogene.

abis / abyss / 1. Zonă de mare adâncime a fundului oceanic (sub formă de câmpii abisale, gropi abisale). 2. Deschizătură adâncă într-un versant muntos (calcaros) căreia nu i se vede fundul.

ablațiune / ablation / Transportare prin acțiunea vânturilor, a apelor sau a ghetarilor, a materialului rezultat în urma dezagregării solului sau a rocilor.

abordare sistemică / systematic taklance / Mod de gândire și analiză care are la bază, pe de o parte, relațiile în timp și spațiu dintre elemente, iar pe de altă parte, analiza elementelor.

abraziune / abrasion / 1. Proces de eroziune a țărmurilor din cauza valurilor. 2. Roaderea unui corp ca urmare a frecării de un alt corp mai dur.

absorbția hidrocarburilor / oil-slick sinking / Colectarea și reținerea hidrocarburilor deversate în mări și oceane cu ajutorul unor substanțe solide ca: nisip, cretă, în vederea îngreunării și precipitării lor.

absorbția radiației / absorption of radiation / Reținerea de către vaporii și picăturile de apă, ozon, dioxid de carbon, oxigen, cristalele de gheață și particulele solide (praf) a unei părți din energia radiantă care străbate atmosfera și transformarea ei în energie calorică, mecanică, chimică sau electrică.

absorbție selectivă / selective absorption / Absorbție diferențiată a radiației, care depinde de structura și de numărul moleculelor și particulelor din atmosferă, precum și de lungimea de undă a radiației.

absorbție specifică / specific absorption / Raportul dintre cantitatea de apă care poate fi reținută în sol și cantitatea de apă totală când solul este saturat.

abur poluant / polluting steam / Abur (amestec de vapori de apă și de aer) care conține poluanți solizi, lichizi sau gazoși (aerosoli), degajat în atmosferă în timpul unor procese industriale. Prin condensare pe frunze, aburul poluant afectează țesuturile vegetale; când se degajă în apropierea unor biocenoze și antropocenoze, acestea produc atât modificări morfofiziologice ale țesuturilor și organelor afectate, cât și stare de disconfort.

accident climatic / climatic accident / Efect dezastruos provocat vegetației, unor organisme și habitatului de către diverși factori climatici.

accident ecologic / ecological accident / Accident care afectează mediul înconjurător în urma unor mari și neprevăzute deversări/emisii de substanțe toxice/poluante, ale unor acțiuni antropice necontrolate/bruste în urma cărora se distrug ecosistemele.

accident major / major accident / case of emergency / Orice eveniment survenit, cum ar fi o emisie de substanțe periculoase, un incendiu sau o explozie, ce rezultă din evoluții necontrolate în cursul exploatării unui obiectiv și care conduce la apariția imediată sau întârziată a unor pericole grave asupra sănătății populației și/sau asupra mediului, în interiorul sau în exteriorul obiectivului și în care sunt implicate una sau mai multe substanțe periculoase.

aciditate / acidity / 1. Stare dată de conținutul acid al soluției solului, cauzată de predominarea ionilor de hidrogen. 2. Cantitatea de acid din apă.

aclimatizare / acclimatisation / Adaptare treptată, impusă de împrejurări sau dirijată, a plantelor, animalelor, omului, la noile condiții ale mediului.

acquis comunitar / community acquis / Include directivele, regulamentele și deciziile adoptate pe baza unor tratate, care împreună alcătuiesc legislația principală a Uniunii și Comunității Europene. Este termenul utilizat pentru a descrie toate principiile, politicile, legislația și obiectivele adoptate de Uniunea Europeană.

acord de mediu / environmental (protection) agreement / Decizia autorității competente pentru protecția mediului, care dă dreptul titularului de proiect să realizeze proiectul. Acordul de mediu este un act tehnico-juridic, eliberat în scris, prin care se stabilesc condițiile de realizare a proiectului din punctul de vedere al protecției mediului.

acord integrat de mediu / integrated environmental (protection) agreement / Act tehnico-juridic emis de autoritatea competentă pentru protecția mediului care acordă dreptul de a stabili condițiile de realizare a unei activități încă din etapa de proiectare, care să asigure că instalația corespunde cerințelor legislației în vigoare.

acord integrat / integrated agreement / Actul tehnico-juridic emis de autoritatea competentă pentru protecția mediului, care acordă dreptul de a stabili condițiile de realizare a unei activități încă din etapa de proiectare și care să asigure că instalația corespunde cerințelor respectivei ordonanțe de urgență.

acte de autorizare / authorization documents / Orice act tehnico-juridic emis de o autoritate pentru protecția mediului, prin care se stabilesc condițiile de mediu în care este permisă promovarea unei investiții sau desfășurarea unei activități cu impact asupra mediului.

actinometrie / actinometry / Determinarea cantitativă a radiațiilor electromagnetice (solare, terestre, atmosferice).

actinometru / actinometer / Instrument care măsoară efectul termic al radiației solare directe pe o suprafață perpendiculară.

activitate minieră / mining activity / Ansamblul de lucrări privind prospecțiunea, explorarea, dezvoltarea, exploatarea, prelucrarea, concentrarea, extracția metalurgică și comercializarea produselor miniere.

activitate solară / solar activity / Totalitatea fenomenelor fizice care au loc la suprafața Soarelui. Activitatea solară se manifestă prin pete solare, facule, flocule, perturbante și schimbări în starea coroanei solare, ce reprezintă de fapt manifestarea exterioară a reacțiilor și proceselor din interiorul Soarelui. Când activitatea solară se accentuează, fluxul de corpusculi și radiația ultravioletă cresc considerabil, factor ce reprezintă o deosebită importanță pentru atmosfera Pământului.

acțiune dăunătoare a apelor / water deleterious action / Acțiune distructivă, manifestată de ape în anumite condiții climatice (ploi abundente, dezăpezire rapidă).

acumulare nepermanentă / temporary accumulation / Acumulare realizată prin bararea unui curs de apă sau ca incintă laterală îndiguită, având rol numai pentru atenuarea viiturilor.

acumularea pesticidelor în sol / pesticides accumulation in the soil / Proces de înmagazinare în sol a pesticidelor organoclorurate, a fungicidelor cuprice și mercurice datorită coeficientului lor slab de solubilitate, precum și capacității reduse a edafonului de a le descompune. Ajunse în plante, prin intermediul lanțurilor trofice, pesticidele pătrund prin hrană în corpul animalelor și al omului.

acumulare de poluanți / pollutant accumulation / Fenomenul de concentrare a poluanților în apă, aer, sol și organisme vii prin aportul repetat și de durată al acestora. Fenomenul are loc mai ales în apă și sol, în atmosferă, poluanții sunt împrăștiați de curenții de aer sau anihilați de acțiunea antipoluantă a plantelor verzi.

acumulatori geochimici de energie / geochemical accumulators of energy / Denumire generică pentru unele combinații anorganice (de Al, în special) existente în biosferă care funcționează ca înmagazinatori de energie solară, făcând astfel legătura energetică între Cosmos și Pământ.

acuratețe / accuracy / Diferența dintre valoarea reală a parametrului examinat și valoarea medie obținută experimental.

acustica atmosferică / atmospheric acoustics / Ramura meteorologiei care studiază propagarea undelor sonore în atmosferă

în diferite condiții meteorologice, absorbția și dispersia sunetelor în atmosferă, precum și sunetele și zgomotele produse de diferite procese atmosferice.

acvifer / aquiferous / Pânză sau nivel de apă subteran. Acviferul poate fi poluat prin infiltrații de substanțe de la suprafața solului sau din depozitele de deșeuri. Poluarea acviferelor constituie o problemă majoră de mediu, întrucât refacerea ecologică este foarte costisitoare necesitând măsuri complexe și timp îndelungat.

adaptare morfoclimatică / morphoclimatic adjustment / Punere de acord a proceselor geomorfologice și a formelor de relief dintr-o anumită zonă geografică, cu condițiile climatice ale zonei respective.

aditiv / additive / Orice substanță adăugată unui produs pentru a-i determina o modificare în starea chimică și/sau fizică. Aditivii din alimente intensifică aspectul vizual și prelungesc viața produsului.

aditivi cu plumb / lead additives / Aditivi antidetonanți, utilizați pentru motoarele cu benzină. Tetraetilul de plumb este aditivul cel mai utilizat și constituie o sursă de poluare a atmosferei.

aditivi antipoluant / antipolluting additives / Substanță chimică ce se adaugă în combustibilul pentru motoare în vederea micșorării cantității de poluanți.

adsorbție / adsorption / Proces fizico-chimic de reținere a unui component (adsorbit) la suprafața unui alt component (adsorbant).

aducțiune / upstream waterway / Construcție hidrotehnică pentru aducerea apei de la priză la turbină, constând, în funcție de condițiile locale, fie din canale, descoperite sau acoperite, fie din tunele sau conducte.

aducțiune de transfer / water transfer conveyance / Aducțiune prin care apele dintr-o vale sunt conduse (captate) în altă vale, a aceluiași bazin hidrografic, sau dintr-un bazin în alt bazin.

aer / air / Amestec de gaze care formează atmosfera Pământului și care este absolut necesar vietăților aerobe.

aer curat / clean air / Aer care nu conține particule solide sau lichide în suspensie și nici gaze diferite de cele care îl compun. În atmosferă nu există aer curat, adică lipsit de impurități. Aerul curat este cel care are un procent scăzut de particule în suspensie.

aer înconjurător / environment, environs / Aerul troposferic, exclusiv cel din locurile de muncă.

aer poluat / polluted air / Aer în care există particule de praf, de fum, microorganisme, în suspensie, sau gaze diferite de cele care îl compun în mod normal.

aer saturat / saturated air / Aer în care tensiunea vaporilor de apă conținuți este egală cu tensiunea maximă corespunzătoare aerului în momentul respectiv.

aer umed / moist air / Aer care conține apă în faza gazoasă, lichidă sau solidă.

aer uscat / dry air / Aer atmosferic cu cantități foarte mici de vapori de apă.

aerare / aeration / Pătrunderea aerului în spațiile libere dintre particulele solide ale substanței glomerulate sau într-un mediu lichid, fie în mod natural, fie prin acțiunea omului. (Aerarea cerealelor depozitate pentru evitarea fenomenului de *încingere*).

aerare prelungită / prolonged aeration / Procedeu de tratare a nămolurilor din apele uzate, în scopul reducerii la minimum a cantității de nămol activ produs. Acest procedeu permite dezvoltarea microorganismelor cu creștere lentă și, în consecință, oxidarea substanțelor neeliminate prin procedeu clasic.

aerare prin pulverizare / spray aeration / Procedeu prin care concentrația de oxigen dizolvat în apă este crescută prin pulverizarea apei în aer. Procedeu este folosit pentru eliminarea unor substanțe din apă.

aerarea solului / soil aeration / Procedeu prin care se realizează schimbul permanent de gaze dintre sol și atmosferă. Aerul din sol are o deosebită importanță pentru dinamica solului și viața plantelor.

Aerarea artificială a solului se realizează prin lucrări agrotehnice de mărunțire și afânare a acestuia.

aerob / aerobic / Orice organism ce necesită oxigen pentru a respira.

aerofotogrammetrie / airphoto-grammetry / Fotografierea suprafeței terestre din avion cu ajutorul unei camere speciale numită *cameră aerofotogrammetrică*, folosindu-se procedee diferite în funcție de scopul urmărit, în vederea întocmirii planurilor și hărților topografice, a ridicării zonelor inundate la viituri excepționale (sinistre) etc.

aerologie / aerology / Ramura meteorologiei care se ocupă cu cercetarea straturilor înalte ale atmosferei terestre.

aeroplancton / aeroplankton / Totalitatea viețuitoarelor mici care trăiesc în atmosferă. Este alcătuit din spori ai bacteriilor și ciupercilor, unele alge și ciuperci microscopice, polen provenit de la plantele superioare. Acesta este purtat de curenții de aer dintr-un loc într-altul. Unele componente sunt patogene și acționează asupra stării de sănătate a plantelor, animalelor și omului.

aeroscop / aeroscope / Aparat utilizat în studiile ecologice privind igiena localităților, stabilirea gradului de poluare, în scopul luării măsurilor necesare pentru protecția mediului. Cu ajutorul său se iau probe de aer spre a fi supuse examenului microbiologic.

aerosol / aerosol / Sistem coloidal în care mediul de dispersie este un gaz, și în care se găsesc, în suspensie, particule lichide și solide.

afotic / aphotic / Un biotop în care lumina solară nu pătrunde și unde plantele verzi nu se pot dezvolta.

afluire / scouring / Erodarea mai accentuată a albiei unui râu, în jurul unui obstacol, ca urmare a creșterii vitezei apei, provocată de obstacolul respectiv.

agent geomorfic / geomorfological agent / Forțe tectonice, fizice chimice, mecanice sau biotice care acționează asupra scoarței terestre, modificându-i suprafața și creând noi forme de relief.

Cuprins

Argument	5
Termeni și expresii uzuale – Definiții –	7
Legislația românească privind protecția mediului înconjurător după anul 1989	185
Organizații specializate ale O.N.U. cu atribuții în domeniul protecției mediului	189
Organisme specializate în domeniul protecției mediului	195
Principalele conferințe mondiale și documente adoptate	197
Principalele organizații neguvernamentale cu preocupări în problemele de mediu	199
Principalele organizații neguvernamentale	201
Principalele convenții internaționale ratificate de România în domeniul protecției mediului	203
Calendarul evenimentelor ecologice	205
Lista de abrevieri	207
Bibliografie	215